

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

07.10.2026

Vastus selgitustaotlusele

Andmekaitse Inspeksioon (AKI) sai Teie selgitustaotluse seoses sõnavõtuga Riigikogu istungil, milles viidati näitele arsti praktikast.

Soovite, et AKI hindaks, kas Riigikogu istungil avaldatud patsiendi ravijuhtumi kirjeldus võimaldas patsiendi otsest või kaudset tuvastamist, kas tegemist võis olla isiku- või terviseandmete avaldamisega ning millisel õiguslikul alusel see toimus. Samuti palute selgitada, kas patsiendilt oli saadud kehtiv nõusolek andmete selliseks avaldamiseks, kas avaliku arutelu eesmärk õigustas ravijuhtumi nii üksikasjalikku käsitlemist ning kas kirjeldatud asjaoludel võib olla alust AKI järelevalvemenetluse alustamiseks või muuks sekkumiseks.

Esmalt selgitab AKI, et konkreetse isikuandmete töötlemise õiguspärasust saab hinnata üksnes järelevalvemenetluses raames, uurides põhjalikult kõiki asjaolusid. Seega saab AKI anda siinkohal üldiseid selgitusi tuginedes selgitustaotluses välja toodud asjaoludele.

Isikuandmeteks on sellised andmed, mille kaudu on võimalik konkreetset füüsilist isikut otseselt või kaudselt tuvastada, näiteks tema nime, isikukoodi või e-posti aadressi kaudu. Sealjuures võib isikuandmeteks olla ka inimese välimus või hääl. Täpne definitsioon isikuandmete kohta asub isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklis 4 punktis 1 ja terviseandmete definitsioon punktis 15.

Isikuandmete töötlemiseks, sealhulgas nende avaldamiseks, peab alati olema olema IKÜM artikli 6 alusel õiguslik alus. Kui töödeldakse eriliiki isikuandmeid (sh terviseandmed), peab lisaks esinema ka mõni IKÜM artikli 9 lõikes 2 sätestatud erand.

Isikuandmete töötlemise, sealhulgas andmete avaldamise eest vastutab vastutav töötleja, kes peab tagama ning olema suuteline tõendama, et isikuandmete töötlemine toimub kooskõlas IKÜM-ist tulenevate nõuetega (IKÜM art 5 lg 2).

Kuivõrd käesoleval juhul puudutab küsimus patsiendi andmete avaldamist, tuleb eraldi käsitleda terviseandmete mõistet ja ulatust. Terviseandmeteks ei ole üksnes diagnoos või haiguslugu, vaid ka teave inimesele osutatud tervishoiuteenuste kohta ning muu teave, millest on võimalik teha järeldusi inimese tervises seisundi või terviseriskide kohta. Seega tuleb terviseandmete mõistet tõlgendada laialt¹ ning terviseandmeteks võib olla ka teave selle kohta, millise eriarsti poole inimene pöördus, milliseid soovitusi talle anti või millist ravi või nõustamist talle osutati.

¹ Vt [Suunised 3/2020 terviseandmete töötlemise kohta teadusuuringute eesmärgil seoses COVID-19 puhanguga](#) ja Euroopa Kohtu 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-101/01 (Lindqvist), punkt 50.

Samuti võivad terviseandmeteks osutada ka sellised asjaolud, mis eraldiseisvalt ei pruugi tervist puudutada, kuid mis koos muu teabega võimaldavad teha järeldusi inimese tervisliku seisundi kohta. Näiteks, kui patsient on käinud arsti soovitusel psühholoogi vastuvõtul, ei tähenda see koheselt, et inimesel on probleemid vaimse tervisega, kuid loob eelarvamuse, et tal võib sellele kalduvus olla (potentsiaalne terviserisk).

Ühtlasi ei ole isikuandmete kaitse seisukohast oluline üksnes see, kas inimese nimi või isikukood avaldatakse. Isik võib olla tuvastatav ka erinevate asjaolude ja tunnuste kombinatsiooni kaudu. Hinnang sellele, kas konkreetne isik oli tegelikult tuvastatav, sõltub alati juhtumi asjaoludest ning terviklikust kontekstist.

Kui avaldatud teave võimaldab konkreetse inimese tuvastada ning sisaldab andmeid tema tervise seisundi või talle osutatud tervishoiuteenuse kohta, peab selliseks töötlemiseks olema olemas õiguslik alus. Ühe võimaliku õigusliku alusena võib kõne alla tulla andmesubjekti nõusolek. Sellisel juhul peab nõusolek olema vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja üheselt mõistetav.² Isikule peab olema selge, milliseid andmeid, kellele ja millisel eesmärgil avaldatakse.

Samuti tuleb isikuandmete töötlemisel järgida IKÜM-ist tulenevaid üldpõhimõtteid, sealhulgas eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtteid. See tähendab, et töödelda tohib üksnes selliseid andmeid ja sellises ulatuses, mis on konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalikud. Ka juhul, kui andmete töötlemiseks on olemas õiguslik alus, tuleb hinnata, kas eesmärgi saavutamiseks oli vajalik avaldada just sellises ulatuses teavet või oleks olnud võimalik sama eesmärk saavutada väiksema andmemahuga.

AKI märgib, et isegi juhul, kui kirjeldatud asjaolude põhjal ei ole konkreetne isik mõistlike pingutuste abil tuvastatav, tekib eraldi küsimus avaldatud andmete saamise õiguspärasuse kohta. Üldreeglina on tervishoiuteenuse osutajatel juurdepääs tervise infosüsteemis olevatele isikuandmetele tervishoiuteenuse korraldamise seaduse (TTKS) alusel tervishoiuteenuse osutamiseks, selle kavandamiseks, kvaliteedinõuete tagamiseks või patsiendiohutusjuhtumite dokumenteerimiseks.³ Samad põhimõtted kehtivad nii tervise infosüsteemist kui ka tervishoiuteenuse osutaja sisemisest infosüsteemist päringute tegemisel ehk et andmete pärimine peab olema seotud eelmainitud ülesannetega.

Ühtlasi peavad tervishoiuteenuse osutaja ja tervishoiuteenuse osutamisel osalevad isikud hoidma saladuses neile tervishoiuteenuse osutamisel või tööülesannete täitmisel teatavaks saanud andmeid patsiendi isiku ja tema tervise seisundi kohta, samuti hoolitsema selle eest, et tervishoiuteenuse osutamist kajastavates dokumentides sisalduvad andmed ei saaks teatavaks kõrvalistele isikutele, kui seaduses või kokkuleppel patsiendiga ei ole ette nähtud teisiti.⁴

IKÜM, TTKS ega VÕS ei erista inimesele osutatud raviteenust puudutava info puhul erinevaid konfidentsiaalsuse astmeid. Selline info on käsitatav konfidentsiaalsena sõltumata konkreetsest olukorrast. Seega peab tervishoiutöötaja ligipääs tervise infosüsteemis olevatele isikuandmetele olema seotud õigusaktides sätestatud eesmärkidega. Näitena kasutamiseks, avalikus arutelus viitamiseks või hüpoteetilise juhtumi illustreerimiseks ei ole lubatud teha päringuid patsiendi andmetesse tervise infosüsteemis, kuivõrd need eesmärgid ei tulene õigusaktidest.

Kokkuvõtvalt märgib AKI, et pelgalt üldistatud või hüpoteetilise ravijuhtumi kirjeldamine ei pruugi kujutada endast isikuandmete töötlemist, kui kirjelduse põhjal ei ole võimalik konkreetset isikut otseselt ega kaudselt tuvastada ning kirjeldus ei põhine tegeliku patsiendi andmetel. Samas ei saa üksnes üldsõnalisuse alusel automaatselt eeldada, et isik ei ole tuvastatav. Tuvastatavust tuleb hinnata iga juhtumi puhul eraldi, võttes arvesse kõiki avaldatud asjaolusid ja konteksti

² Nõusolek peab vastama IKÜM artikkel 4 p 11 ja artikkel 7 tingimustele.

³ TTKS § 59³ lõike 2 alusel, aga seda võib kasutada vaid sama seaduse § 4¹ lõikes 1 sätestatud eesmärkidel ja korras.

⁴ Võlaõigusseaduse § 768 lõige 1.

tervikuna. Oluline on muu hulgas see, kas kirjeldus põhineb reaalselt olemasoleval isikul või tema kohta kogutud andmetel, sealhulgas tervise infosüsteemist saadud andmetel, või on tegemist täielikult väljamõeldud näitega. Kui kasutatakse tegeliku patsiendi kohta käivat teavet ning seda avaldatakse või jagatakse viisil, mis kujutab endast isikuandmete töötlemist, tuleb järgida IKÜM-i nõudeid. Seejuures ei sõltu hinnang üksnes sellest, kas avaldatud on ka isiku nimi, vaid sellest, kas isik võib olemasoleva teabe põhjal olla otseselt või kaudselt tuvastatav ning kas andmetele ligipääs ja nende kasutamine toimus õiguspärasel alusel.

Mis puudutab Teie küsimust seoses järelevalve algatamisega, siis juhib AKI tähelepanu, et IKÜM ei kohusta inspeksiooni iga kaebust või pöördumist menetlema selliselt, et selle tulemuseks on järelevalvemeetme rakendamine. Ka IKÜM artikkel 57 lg 1 p f sätestab, et järelevalveasutus uurib pöördumisi asjakohasel määral. Järelevalvemenetluse algatamine on inspeksiooni kaalutusotsus.

Loodame, et meie selgitustest on abi.

Lugupidamisega

Kirsika Kuutma
jurist
peadirektori volitusel